



OLIV TA'LIMDA MUSTAQIL O'QUV FAOLIYATINI RAQAMLI TA'LIM MUHITI ORQALI TAKOMILLASHTIRISH

Abbosova Nargiza Axrorxo'jayevna

Osiyo Xalqaro universiteti magistranti

Ilmiy raxbar: **Elov Ziyodulla Sattorovich**

+99890-956-54-53

nargizahonabbosova@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20769613>

Annotatsiya. Ushbu tezisdagi oliy ta'lim tizimida talabalar mustaqil o'quv faoliyatini raqamli ta'lim muhiti asosida takomillashtirish masalalari yoritiladi. Raqamli platformalar orqali ta'lim jarayonini moslashuvchan tashkil etish, talabalar faolligini kuchaytirish, o'z-o'zini nazorat qilish hamda mustaqil fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish imkoniyatlari tahlil qilinadi. Shuningdek, Google Classroom, Moodle, Coursera, Microsoft Teams, Zoom va boshqa vositalarning pedagogik afzalliklari hamda amaliy qo'llashdagi cheklovlari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: oliy ta'lim, raqamli ta'lim muhiti, mustaqil ta'lim, raqamli pedagogika, onlayn ta'lim, interaktiv texnologiyalar, ta'lim sifati.

Аннотация. В тезисе рассматриваются вопросы совершенствования самостоятельной учебной деятельности студентов в системе высшего образования на основе цифровой образовательной среды. Анализируются возможности цифровых платформ для гибкой организации обучения, повышения активности студентов, развития самостоятельности и улучшения качества образования.

Ключевые слова: высшее образование, цифровая образовательная среда, самостоятельное обучение, цифровая педагогика, онлайн-обучение, интерактивные технологии, качество образования.

Abstract. This thesis examines the improvement of students' independent learning activities in higher education through a digital educational environment. It analyzes how digital platforms support flexible learning, strengthen independent thinking, increase student engagement and improve education quality. The paper also discusses the benefits and practical limitations of integrating Google Classroom, Moodle, Coursera, Microsoft Teams, Zoom and other tools into the educational process.

Keywords: higher education, digital educational environment, independent learning, digital pedagogy, online education, interactive technologies, quality of education.

Zamonaviy raqamli transformatsiya sharoitida oliy ta'lim tizimida talabalarning mustaqil o'quv faoliyatini samarali tashkil etish dolzarb pedagogik





vazifalardan biriga aylandi. Raqamli texnologiyalar endilikda faqat masofaviy dars o'tish vositasi emas, balki talabaning bilim izlash, axborotni saralash, tahlil qilish va uni amaliy vaziyatlarda qo'llash faoliyatini qo'llab-quvvatlaydigan muhim ta'lim mexanizmi sifatida namoyon bo'lmoqda.

Raqamli ta'lim muhiti asosida tashkil etilgan mustaqil ta'lim talabalarga vaqt va joydan qat'i nazar bilim olish imkonini yaratadi. Talaba elektron resurslardan foydalanadi, mavzularni qayta ko'rib chiqadi, test va amaliy topshiriqlarni bajaradi, o'qituvchidan onlayn maslahat oladi hamda o'z o'quv yo'nalishini mustaqil rejalashtiradi. Bu jarayon o'quv faoliyatining uzluksizligi va shaxsga yo'naltirilganligini ta'minlaydi.

Bunday texnologiyalar ta'lim jarayonining moslashuvchanligini oshiradi. Talaba o'z bilim darajasi, qiziqishi va ehtiyojlaridan kelib chiqib mavzularni mustaqil o'rganadi, qo'shimcha manbalarni izlaydi va bilimini turli interaktiv topshiriqlar orqali sinab ko'radi. Natijada mustaqil fikrlash, izlanish, axborot bilan ishlash va o'z-o'zini baholash ko'nikmalari bosqichma-bosqich rivojlanadi.

Raqamli ta'lim sharoitida o'qituvchining vazifasi ham mazmunan yangilanadi. O'qituvchi faqat bilim beruvchi subyekt sifatida emas, balki talabaning mustaqil faoliyatini yo'naltiruvchi, maslahat beruvchi, motivatsiya uyg'otuvchi va natijalarni tahlil qiluvchi pedagogik hamkor sifatida faoliyat yuritadi. Bu esa o'qituvchi va talaba o'rtasidagi muloqotni yanada tezkor hamda samarali qiladi.

Shu bilan birga, raqamli platformalardan foydalanishda ayrim muammolar ham mavjud. Internet tezligining pastligi, texnik vositalarning yetarli emasligi, raqamli kontent sifati, platformalardan foydalanish bo'yicha amaliy ko'nikmalarning kamligi mustaqil ta'lim samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu sababli raqamli ta'limni joriy etishda texnik imkoniyatlar bilan bir qatorda metodik tayyorgarlik ham muhim ahamiyatga ega.

Raqamli texnologiyalar yordamida tashkil etilgan mustaqil ta'lim talabalarni mas'uliyatli, izlanuvchan va yangilikka ochiq mutaxassis sifatida shakllantirishga xizmat qiladi. Bu jarayon talabalarning raqamli savodxonligi, axborot madaniyati, kommunikativ faolligi va kasbiy kompetensiyalarini rivojlantiradi. Ayniqsa, elektron kutubxonalar, onlayn kurslar, virtual laboratoriyalar va interaktiv test tizimlari talabalarning bilim olish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Xulosa qilib aytganda, oliy ta'lim tizimida raqamli ta'lim muhiti asosida mustaqil o'quv faoliyatini tashkil etish ta'lim sifatini oshirish, talabalarning o'qishga bo'lgan qiziqishini kuchaytirish va zamonaviy mehnat bozori talablariga mos kadrlar tayyorlashda muhim o'rin tutadi. Mazkur jarayon talabaning





faolligiga, mustaqilligiga va tanqidiy fikrlashiga asoslangan yangi pedagogik yondashuvni shakllantiradi.

Bundan tashqari, raqamli platformalar talabani o'z o'quv faoliyatiga ongli va mas'uliyatli yondashishini ta'minlaydi. Raqamli muhitda mustaqil izlanish olib borayotgan talaba o'z bilimni baholash, xatolarini aniqlash va ularni bartaraf etish imkoniga ega bo'ladi. Bu esa o'zini o'zi boshqarish, vaqtni rejalashtirish va natijaga yo'naltirilgan o'qish madaniyatini shakllantiradi.

Raqamli texnologiyalar asosida tashkil etilgan o'quv jarayoni o'qituvchi va talaba o'rtasida doimiy aloqani kuchaytiradi. Onlayn forumlar, videokonferensiyalar, chat tizimlari va elektron baholash vositalari orqali talabalar savollariga tezkor javob oladi. Natijada ta'lim jarayonida hamkorlik, fikr almashish va jamoaviy ishlash ko'nikmalari mustahkamlanadi.

Bugungi kunda oliy ta'limda raqamli texnologiyalarni qo'llash o'quv jarayonini yengillashtirish bilan birga, shaffof baholash, tahliliy monitoring va individual ta'lim trayektoriyalarini yaratish imkoniyatlarini ham kengaytirmoqda. Masalan, elektron platformalarda talabani topshiriqlarni bajarish darajasi, faolligi va natijalari muntazam kuzatilib, o'qituvchi tomonidan zarur metodik tavsiyalar berilishi mumkin.

Raqamli texnologiyalar, ayniqsa, pandemiya davrida ta'lim tizimining uzluksizligini ta'minlashda muhim rol o'ynadi. Mazkur tajriba raqamli muhitda ham ta'lim sifatini saqlab qolish va uni rivojlantirish mumkinligini ko'rsatdi. Shu bois kelgusida oliy ta'lim muassasalarida an'anaviy va raqamli o'qitish shakllarini uyg'unlashtirgan gibridda ta'lim modelini keng qo'llash maqsadga muvofiqdir.

Shuningdek, elektron kutubxonalar, ochiq onlayn kurslar, virtual ta'lim muhitlari va sun'iy intellektga asoslangan o'quv dasturlari talabalarga cheksiz bilim manbalaridan foydalanish imkonini beradi. Bu esa ta'lim jarayonini geografik chegaralardan xoli qiladi va talabaga istalgan joyda o'qish, izlanish hamda o'z ustida ishlash imkoniyatini yaratadi.

Umuman olganda, oliy ta'lim tizimida raqamli texnologiyalar yordamida mustaqil ta'limni tashkil etish nafaqat o'qitish uslubini, balki ta'lim falsafasini ham o'zgartiradi. Ushbu yondashuv talabani faolligi, mas'uliyati, ijodiy va tanqidiy fikrlashiga tayanadi. Shu sababli raqamli platformalarni ta'lim jarayoniga keng tatbiq etish O'zbekiston oliy ta'lim tizimining raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi.

Natijada, raqamli ta'lim tizimining rivojlanishi mamlakatda yuqori malakali, innovatsion fikrlaydigan, global axborot makonida mustaqil faoliyat yuritadigan yosh mutaxassislarni tayyorlashga yordam beradi. Bunday





mutaxassislar kelajakda O'zbekistonning ilmiy, iqtisodiy va texnologik taraqqiyotini ta'minlashda muhim kuchga aylanadi.

1-jadval.

Mustaqil ta'lim jarayonida raqamli platformalardan foydalanishning metodik imkoniyatlari

Raqamli vosita	Asosiy vazifasi	Mustaqil ta'limdagi qo'llanishi	Pedagogik samarasi
Google Classroom	Topshiriq, baholash va material almashish	Uy vazifasi, esse, loyiha va fikr-mulohaza almashinuvi	O'quv jarayoni tartibli va shaffof tashkil etiladi
Moodle	Modulli kurs va test tizimini boshqarish	Mavzularni bosqichma-bosqich o'rganish, test topshirish	O'zlashtirish monitoringi va individual nazorat kuchayadi
Teams / Zoom	Onlayn uchrashuv, seminar va maslahat	Masofaviy muhokama, konsultatsiya va guruhli loyiha	Hamkorlik, muloqot va jamoaviy ishlash rivojlanadi
Coursera / EdX	Xalqaro ochiq onlayn kurslar	Qo'shimcha bilim olish va sertifikatga tayyorlanish	Global ta'lim resurslaridan foydalanish imkoniyati kengayadi
YouTube / Khan Academy	Videodars va ko'rgazmali tushuntirish	Murakkab mavzularni qayta ko'rish va mustaqil izlanish	Vizual o'rganish orqali mavzuni tushunish osonlashadi
Quizizz / Kahoot	Interaktiv test va o'yinli baholash	Bilimni mustahkamlash va o'zini sinash	Motivatsiya, faollik va tezkor fikrlash oshadi

Manba: Muallif tomonidan Qodirova M. (2023), Karimov S. va Abdullayeva N. (2022), UNESCO (2020), Coursera for Campus Report (2023) manbalari asosida umumlashtirildi.

Jadvaldan ko'rinib turibdiki, raqamli platformalar talabalarning mustaqil ta'limini tashkil etishda turli metodik vazifalarni bajaradi. Google Classroom va





Moodle topshiriqlarni boshqarish, testlarni o'tkazish va baholashda qulay bo'lsa, Teams hamda Zoom masofaviy muloqot va guruhli loyihalarni tashkil etishda samarali hisoblanadi. Coursera va EdX talabalarni xalqaro ta'lim resurslari bilan bog'laydi, YouTube hamda Khan Academy vizual tushuntirish orqali mavzuni chuqurroq anglashga yordam beradi, Quizizz va Kahoot esa bilimlarni mustahkamlashda motivatsion vosita sifatida xizmat qiladi.

Shu bilan birga, jadval ma'lumotlari raqamli vositalarni tanlashda fan mazmuni, talabaning ehtiyoji, internet sifati, texnik imkoniyatlar va raqamli savodxonlik darajasini hisobga olish zarurligini ko'rsatadi. Demak, oliy ta'lim muassasalarida bitta platforma bilan cheklanib qolmasdan, turli platformalarning imkoniyatlarini o'zaro uyg'unlashtirgan holda foydalanish maqsadga muvofiqdir. Bunday yondashuv mustaqil ta'limni yanada samarali, moslashuvchan va natijador pedagogik jarayonga aylantiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi PQ-4851-son qarori — “Raqamli ta'lim muhitini joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida”.
2. O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi. (2022). Oliy ta'lim tizimida raqamli transformatsiya konsepsiyasi. Toshkent.
3. Qodirova, M. (2023). Raqamli texnologiyalar asosida mustaqil ta'limni tashkil etishning samarali usullari. — Ta'lim texnologiyalari jurnali, №2, 45-49-betlar.
4. Karimov, S., & Abdullayeva, N. (2022). Oliy ta'limda Moodle platformasining ahamiyati. — Innovatsion ta'lim tadqiqotlari jurnali, №4, 33-37-betlar.
5. To'xtayev, I. (2021). Masofaviy ta'limda zamonaviy platformalardan foydalanish usullari. — Pedagogik innovatsiyalar jurnali, №3.
6. World Bank. (2021). Digital Transformation in Higher Education: Lessons from Central Asia. Washington, D.C.
7. UNESCO. (2020). Education in a Post-COVID World: Nine Ideas for Public Action. Paris: UNESCO Publishing.
8. Coursera for Campus Report. (2023). Impact of Online Learning Platforms in Higher Education. Coursera Inc.
9. Hasanov, D. (2023). Raqamli pedagogika: ta'limda yangi yondashuvlar. — Ta'lim va taraqqiyot jurnali, №1.
10. Ziyonet. (2024). O'zbekiston ta'lim tizimida raqamli platformalarning o'rni. [Online resurs].

